

Radnicizam¹

Radi se o čudnoj bolesti od koje pati gotovo čitava napredna inteligencija. Marksizam i sindikalizam su njeni neizlječivi oblici. Brojni anarhisti su njome zaraženi. Sastoji se od više ili manje teže deformacije percepcijske i misaone sposobnosti. Zbog navedene deformacije bolesnik doživljava sve što je radničko kao lijepo, dobro, korisno, dok s druge strane sve ono što nije postaje za njega ružno, loše, beskorisno, pa čak i štetno. Jadnik, nagrđen, pognutog profila, alkoholiziran, duhandžija, tuberkulotik, koji sačinjava masu dobrih građana i poštenih osoba, postaje, kao čarolijom, radnik čiji »uzvišeni« rad održava čovječanstvo na životu i putem kojeg napreduje, a njegov velikodušni napor mu jamči svjetlu budućnost... Pazite se ako radnicistu prigovorite da je navedeni radnik najsigurnija potpora odurnom režimu Kapitala i Autoriteta, da podržava i odobrava vojni rok, glasanje, svakidašnji posao. Odmah će vam se obratiti kao retrogradnoj osobi, punoj malograđanskih predrasuda, koja ništa ne razumije o... sociologiji!

Mada su zaista brojni, vrlo je jednostavno utvrditi uzroke navedenoga stanja. Na prvo mjesto treba staviti ideju o radu kao »uzvišenom djelu« zato što održava život; budući da je rad u svojoj suštini plemenit, kažu ove priprioste duše, plemenit je i radnik. Eto! Zaboravljaju samo jednu stvar: da je plemenitost nekog djela sasvim konvencionalna i relativna predodžba, da rad koji je u teoriji tako lijep u praksi postaje ružan, nagrđuje i demoralizira, i na koncu da nijedno djelo ne može biti ispunjeno ljepotom ako je biće koje ga ostvaruje uboga ljudska marva izmučena gladi i strahom... U svim epohama ljudi su se zabavljali smišljajući ideale pravde, koje su uzaludno pokušavali ostvariti. Sanjali su pravdu, ponekad nadljudsku, ponekad prirodnu, ponekad socijalnu; sanjali su, napisao sam, budući da se ovaj san nije nikada nigdje ostvario, a život ga nije nimalo potkrijepio. »Život nije uopće pravedan — rekao je Zola — logičan je.« No, taj osjećaj, tako duboko ukorijenjen u mentalitetu, odigrao je veliku ulogu u socijalnim fenomenima. Tako se činjenica da su proizvođači lišeni svega i osuđeni na egzistenciju punu uskraćenja u korist snažnije i inteligentnije klase, ta se činjenica doimala flagrantnom nepravdom. Međutim, po prirodnoj logici snažniji uvijek izrabljuje slabijeg; ali, to remeti naš instinkt jednakosti. Ishod je da sa simpatijom gledamo na žrtve »socijalne nepravde« — proizvođače.

Na kraju je marksistička teorija, koja pridaje ekonomskom faktoru primordijalnu važnost, potvrdila predodžbu o uzvišenom radu nadodavši ovu novu ideju o bogatstvu, da bi transformirala od vrha do dna društveni život na racionalnijim temeljima i pretvorila radnika u gospodara sutrašnjice.

Navedeni osjećaji i mišljenja bili su poticaj rođenju radnicizma.

Ovo je stanje zasigurno jedan od uzroka zaljubljenosti u sindikalizam. Oduševljeni rapidnim trudom radničkih udruga, evoluirani su umovi skrenuli u novi pokret univerzalne panaceje. Sindikalizam je postao prikladan za sve, mogao je sve, obećavao je sve. Za jedne se društveno stanje trebalo poboljšati tiho, mudrim i opreznim reformama. Za druge je bio jezgra budućeg društva koje bi trebao ostvariti jednog lijepog jutra općeg štrajka. No, valjalo je prispjeti do blažih savjeta. Primijetilo se — barem oni koji nisu bili zaslijepljeni ideologijom — da sindikati postaju snažni i mudri, da gube volju za izmjenom svijeta. Da često zapadaju u legalizam i da su dio kotača starog, nekada neprijateljskoga, društva; da ponekad uspijevaju osnovati samo klase privilegiranih radnika, koji su konzervativni koliko i prezirano građanstvo. Na kraju su stigli neki

mudrijaši koji kažu da za promjenu okoline nije dovoljno okupiti grubijane, da premda se snažno organizirali neće ionako moći stvoriti ništa što je iznad njihovog mentaliteta...

Međutim, posljedica operaizma nisu samo sindikalni apsurdni. U nekim je grupama izazvao još smješnijeekscese, kao priglupе antiburžujske predrasude nekih drugova koji smatraju znakom subverzivne ortodoksije velike, žuljevite i prljave ruke, prašnjavu odjeću i korištenje ispravnih vulgarijama — jednom riječju imati proletersku sklonost.

Uostalom, u kulturnim se ambijentima, među piscima i umjetnicima, iskazivalo divljenje proletarijatu. Pojavio se književni pravac koji je opisivao indigniranim tonovima patnje tih sirotih ljudi. I »mučenici rada« su opjevani u hvalospjevima. Zamišljao se radnik koji više nije nimalo odgovarao realnosti: zgodan radnik mišićavih prsa koji na socijalističkim slikama radosno korača prema velikom purpurnom suncu...

Tome je, zatim, pripojena prilično složena ideologija, koja ima svoje teoretičare i svoje humoriste. Bezbrojne brosure, brda novina, hrpe šarenih plakata objavili su uplašenom građanstvu (kako da ne!) predstojeću Revoluciju, svjesna radnička klasa kretala je velikim štrajkom u sutrašnju (sutrašnju, nesumnjivo) izgradnju sretnoga grada u kojem će, pod okriljem budnog Komiteta, svi uživati u miru konfederalnu sreću.

Čeka se, čeka se, priprema se. Raspravljaju se i najmanji detalji neizbježnog prevrata, a ozbiljne šaljivčine pričaju kako će podići Revoluciju ovako i onako. Nitko i ne pomišlja da je čekanje izgubljeni život i da bi bilo bolje malo rasvijetliti ovo strašno pomračenje umova.

Mi nismo radnicisti. Kićenje radnika lovorom izgleda nam zaista infantilno. Upravo je njegova nesvijest uzrok sveopće tuge i žalosti, možda čak i više od apsurdne grabežljivosti povlaštenih.

Nepristranom promatraču nije uopće teško ustanoviti da je rad u aktualnom ozračju zaista oduran, daleko od opjevane blagotvorne aktivnosti. Slična je razlika između sna i jave što se tiče proletera.

Pogledajte tu ranojutarnju povorku, sumorne i tužne figure, slomljene izvršavanjem mrskih obaveza, ne daju čak ni utisak siline tovarnih životinja. Pogledajte ih u prazničke dane gdje u bučnim skupinama urliču, podrigujući i bljujući, jeftine i prostačke narodne pjesme...

Netko pred sličnim prizorima svjesno zatvara oči. Što se nas tiče, voljeli bi vidjeti ljude onakve kakvi jesu. A kad nam socijalisti i sindikalisti žele objasniti zasluge i bajna očekivanja »svjesnog proletarijata« odgovaramo:

- Velika je greška vjerovati da ekonomski faktor održava društveni život. Proizvodnja ovisi, kao i svi međuljudski odnosi, o općem mentalitetu. Mase, čiji je idiotizam dozvolio da budu stoljećima podjarmljene, nemaju moć izmijeniti okvire društvene aktivnosti.
- Radnici nisu ni više ni manje simpatični od njihovih vlasnika. Slična je njihova besvjesnost, tužnija njihova dekadencija. Robovi čine gospodara, narod vladu, radnici poslodavce. Ionako ne bi znali ništa drugo izgraditi. Ne bi znali drugačije živjeti.

Naslov izvornika: *Operaismo*, »Machete«, br. 2, 4/2008, Italia

¹*Operaismo*: tal. *operaio*, što znači radnik; tim su imenom nazvani razni anarhistički i marksistički pravci u kojima radnička klasa zauzima središnje mjesto.

PROTIV NEZAPOSLENOSTI I PREKARIJATA: stalno i za sve jednako izrabljivanje!

Mi želimo raditi. Da, želimo raditi pod svaku cijenu. Ne toliko zbog novca koliko zbog našeg društvenog prestiža, zbog samopoštovanja i vjere u našu budućnost. I, nadasve, zbog naše slobode: koliko je velikih mislioca zajamčilo da rad oslobađa.

Predugo smo bili isključeni iz ove slobode i prepušteni sami sebi, što je pobudilo u nama neke asocijalne navike. Umjesto da ustajemo u zoru da bi otišli u tvornicu ili ured, doručkovali smo u krevetu, bezbrižno, a zatim ponovno zaspali. Umjesto da riskiramo život na poslu ili da umiremo od dosade landrali smo ulicama u potrazi za avanturom. Dok se industrijalci i političari suočavaju s neviđenom financijskom krizom, dok integrirani građani — jednom riječju, građani — hropću od stresa, mi imamo čitave dane na raspolaganju za maštati, šetati, čitati, voditi ljubav.

Ne možemo to više podnijeti! Zato želimo otići tamo gdje se sastaju ministri od kojih sve očekujemo. Nezaposlenost se mora iskorijeniti i svi treba da zarađuju kruh u znoju lica svoga.

Da bi dostigli potpunu zaposlenost, za sve, predlažemo:

- Izravnavanje nepotrebnih brežuljaka i bregova lopatom i krampom; prenošenje, pješice, kamenja na leđima muškaraca i žena sve do industrijskih pustinja gdje će se graditi goleme piramide u slavu premijera, direktora Svjetske banke i drugih faraona Svetog Tržišta. Navedene će piramide privući svjetski turizam, iz čega nužno slijedi otvaranje novih radnih mjesta služitelja.
- Da bi porazili inozemnu konkurenciju tražimo uvođenje maksimalne plaće koja neće smjeti prelaziti srednji dohodak najsiromašnijih zemalja. Na taj će način naši poduzetnici pristati da i dalje izrabljuju svoje sunarodnjake i neće više seliti svoje djelatnosti u inozemstvo u potrazi za razumnijom radnom snagom.
- Zapošljavanje svih nezaposlenih kompatibilnih s informatikom u virtualna poduzeća za proizvodnju virtualnih usluga plaćenih virtualnim novcem.
- Imedijatnu privatizaciju zraka. Zašto? Ponajprije zato što postojanje nečeg besplatnog na ovom planetu je kontraproduktivno i služi kao loš primjer. Zatim, zato što je nemoralno da dangube i skitnice imaju jednako pravo na disanje kao marljivi i brižljivi radnici. Ali, nadasve zato što bi rečena mjera bila konačno rješenje problema nezaposlenosti. S jedne bi se strane stvorila nova radna mjesta: mjeritelji plućnog kapaciteta, očitavatelji brojila kisika, kontrolori disanja. S druge pak strane zabušanti ne bi mogli plaćati disanje i na koncu bi zauvijek nestali iz naših života. Moramo još samo provjeriti da li će europske konvencije dozvoliti stvaranje dodatnih radnih mjesta zahvaljujući pretvaranju likvidiranih u sapune, abažure i druge kućanske artikle.

Da, za tako plemenite pobude spremni smo odgmizati na kraj svijeta, gdje se održavaju sastanci svjetskih moćnika, bosi, okovani, cik-cak, tri koraka naprijed i dva nazad, kakve nas god budu željeli. Duž puta spremni smo na uzajamno bičevanje, na klečanje pred svim kravatiranim stručnjacima koje ćemo sresti, moleći za samilost.

Udruženje Dobrovoljnih Sluga